

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การติดต่อกับสังคมภายนอก และทัศนคติกับการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน-อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการวัดค่าตัวแปรเพียงครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สลอง อ.แม่จันและ อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย รวม 4 หมู่บ้าน 184 หลังคาเรือน จำนวนทั้งสิ้น 1,186 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537 : 29) ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า หากต้องการความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ถ้าจำนวนประชากรเท่ากับ 1,186 คน จำนวนตัวอย่างควรจะเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 316 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เนื่องจากสถานที่ตั้งของแต่ละหมู่บ้านอาข่าใน อ.แม่ฟ้าหลวง-อ.แม่จันอยู่กระจัดกระจายและอยู่ท่ามกลางเทือกเขาที่สลับซับซ้อน การคมนาคมค่อนข้างยากลำบาก จึงเลือกหมู่บ้านที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 หมู่บ้าน ที่ได้รับการพัฒนาเป็นรุ่นแรกของพื้นที่และสะดวกในการคมนาคม ได้แก่ บ้านโป่งชม บ้านกิวสะโต บ้านป่าคาสุขใจ และบ้านอาแบ จึงใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบการเลือกโดยเฉพาะเจาะจง (Purposive Sample) และเก็บข้อมูลจาก 182 หลังคาเรือน หลังคาเรือนละ 2 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา 364 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้

ตัวแปรในการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของชาวเขาเผ่าอาข่ามีความสัมพันธ์กับการติดต่อกับสังคมภายนอก

ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม : การติดต่อกับสังคมภายนอก

สมมุติฐานที่ 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของชาวเขาเผ่าอาข่ามีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม : ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

สมมุติฐานที่ 3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า

ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม : การเปลี่ยนแปลงชีวิต

สมมุติฐานที่ 4. การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า

ตัวแปรอิสระ : การติดต่อกับสังคมภายนอก

ตัวแปรตาม : ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

สมมุติฐานที่ 5. การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า

ตัวแปรอิสระ : การติดต่อกับสังคมภายนอก

ตัวแปรตาม : การเปลี่ยนแปลงชีวิต

สมมุติฐานที่ 6. ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า

ตัวแปรอิสระ : ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

ตัวแปรตาม : การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

สมมุติฐานที่ 7. ชาวเขาเผ่าอาข่าที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ : ลักษณะทางประชากร

ตัวแปรตาม : การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

สมมุติฐานที่ 8. พฤติกรรมการการเปิดรับข่าวสาร มีประสิทธิภาพในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตได้มากที่สุด

- ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การติดต่อกับสังคมภายนอก ทักษะคิด ลักษณะทางประชากร

ตัวแปรตาม : การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น

- ตอนที่ 1 สถานภาพหรือภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลักษณะทางประชากร ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 8 ข้อ
- ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล จำนวน 26 ข้อ
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการติดต่อกับสังคมภายนอก จำนวน 2 ข้อ
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจำนวน 12 ข้อ
- ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต จำนวน 8 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือ

- 1.ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและนักวิชาการเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรง
- 2.นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Pretest) กับประชากรชาวเขาเผ่าอาข่า ที่อยู่ในเขตพื้นที่ดอยแม่สลอง หมู่บ้านอื่นที่ไม่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบว่าคำถามแต่ละข้อ แต่ละตอนในแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่ คำถามที่ใช้เหมาะสมหรือไม่ ยากหรือง่ายต่อความเข้าใจหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาแก้ไขแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อนำไปทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของแบบสอบถาม การคำนวณหาความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามนั้น คำนวณเฉพาะในส่วนที่สามารถวัดออกมาได้เป็นคะแนนเท่านั้น สำหรับในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ เพียงแต่แก้ไขปรับปรุงเฉพาะถ้อยคำและสำนวนที่ใช้สื่อความหมายได้อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้สูตร Coefficient alpha ของ Cronbach คือ

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum V_i}{V_t} \right]$$

K คือ จำนวนข้อ

V_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_t คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้สูตร Coefficient alpha ของ Cronbach เช่นเดียวกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

ผลการทดสอบพบว่า

ค่าความน่าเชื่อถือของทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต 12 ข้อ = 0.66 อยู่ในเกณฑ์พอใช้

ค่าความน่าเชื่อถือของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต 8 ข้อ = 0.83 อยู่ในเกณฑ์ดี

การวัดตัวแปร

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ในการวัดตัวแปร ดังต่อไปนี้

การวัดตัวแปรอิสระ

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไป วัดจากผลคูณระหว่างความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล กับระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล

คะแนนความบ่อยครั้งของการเปิดรับข่าวสารทั่วไปทางวิทยุ ,โทรทัศน์,หนังสือพิมพ์ ให้คะแนนดังนี้

ฟังทุกวัน	= 5 คะแนน	มีความสนใจเปิดรับข่าวสารมาก
5-6 ครั้ง/สัปดาห์	= 4 คะแนน	มีความสนใจเปิดรับข่าวสารค่อนข้างมาก
3-4 ครั้ง/สัปดาห์	= 3 คะแนน	มีความสนใจเปิดรับข่าวสารปานกลาง
นานกว่านั้น	= 2 คะแนน	มีความสนใจน้อย
ไม่เคยฟังเลย	= 1 คะแนน	ไม่มีความสนใจเปิดรับข่าวสาร

คะแนนความบ่อยครั้งของการเปิดรับข่าวสารทั่วไปทางนิตยสารให้คะแนนดังนี้

อ่านทุกสัปดาห์	= 5 คะแนน	มีความสนใจเปิดรับข่าวสารมาก
2 สัปดาห์/ครั้ง	= 4 คะแนน	มีความสนใจเปิดรับข่าวสารค่อนข้างมาก
3 สัปดาห์/ครั้ง	= 3 คะแนน	มีความสนใจเปิดรับข่าวสารปานกลาง
นานกว่านั้น	= 2 คะแนน	มีความสนใจน้อย
ไม่เคยอ่านเลย	= 1 คะแนน	ไม่มีความสนใจเปิดรับข่าวสาร

คะแนนระยะเวลาในการฟังวิทยุ,ดูโทรทัศน์ต่อวัน

มากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน	= 5 คะแนน	มีการเปิดรับมาก
ประมาณ 3 ชั่วโมง/วัน	= 4 คะแนน	มีการเปิดรับค่อนข้างมาก
ประมาณ 2 ชั่วโมง/วัน	= 3 คะแนน	มีการเปิดรับปานกลาง
ประมาณ 1 ชั่วโมง/วัน	= 2 คะแนน	มีการเปิดรับน้อย
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน	= 1 คะแนน	มีการเปิดรับน้อยมาก

คะแนนระยะเวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์, นิตยสาร

มากกว่า 30 นาที/วัน	= 5 คะแนน มีการเปิดรับมาก
ประมาณ 30 นาที/วัน	= 4 คะแนน มีการเปิดรับค่อนข้างมาก
ประมาณ 20 นาที/วัน	= 3 คะแนน มีการเปิดรับปานกลาง
ประมาณ 10 นาที/วัน	= 2 คะแนน มีการเปิดรับน้อย
น้อยกว่า 10 นาที/วัน	= 1 คะแนน มีการเปิดรับน้อยมาก

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

คะแนนความบ่อยครั้งในการสนทนา

-เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ, เพื่อนบ้าน, ครู, บาทหลวง/พระสงฆ์, หัวหน้าหมู่บ้าน, เจ้าหน้าที่ราชการ

มากกว่า 2-3 ครั้ง/เดือน	= 5 คะแนน มีความถี่ในการเปิดรับมากที่สุด
2-3 ครั้ง/เดือน	= 4 คะแนน มีความถี่ในการเปิดรับมาก
1 ครั้ง/เดือน	= 3 คะแนน มีความถี่ในการเปิดรับปานกลาง
นานกว่านั้น	= 2 คะแนน มีความถี่ในการเปิดรับน้อย
ไม่เคยเลย	= 1 คะแนน ไม่มีการเปิดรับข่าวสาร

คะแนนระยะเวลาในการสนทนา/ครั้ง

-เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ, เพื่อนบ้าน, ครู, บาทหลวง/พระสงฆ์, หัวหน้าหมู่บ้าน, เจ้าหน้าที่ราชการ

มากกว่า 1 ชั่วโมง	= 5 คะแนน
46 นาที - 1 ชั่วโมง	= 4 คะแนน
31 นาที - 45 นาที	= 3 คะแนน
15-30 นาที	= 2 คะแนน
น้อยกว่า 15 นาที	= 1 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การแบ่งระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อทุกชนิดออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับต่ำมาก	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารต่ำกว่า 1.50
ระดับต่ำ	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารอยู่ระหว่าง 1.50-2.49
ระดับปานกลาง	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารอยู่ระหว่าง 2.50-3.49
ระดับสูง	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารอยู่ระหว่าง 3.50-4.49
ระดับสูงมาก	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารอยู่ระหว่าง 4.50-5.00

2. การติดต่อกับสังคมภายนอกวัดจากคะแนนรวมของความบ่อยครั้งของการเดินทางไปยังถิ่นอื่นกับการติดต่อกับคนในเมืองหรือญาติพี่น้องด้วยจดหมาย โทรเลข หรือโทรศัพท์

คะแนนความบ่อยครั้งของการเดินทางเข้าอำเภอ,ตัวจังหวัด และจังหวัดอื่นๆ

มากกว่า 3-4 ครั้ง/เดือน	= 5 คะแนน
3-4 ครั้ง/เดือน	= 4 คะแนน
1-2 ครั้ง/เดือน	= 3 คะแนน
นานกว่านั้น	= 2 คะแนน
ไม่เคยเลย	= 1 คะแนน

คะแนนความบ่อยครั้งของการติดต่อกับคนในเมืองหรือญาติพี่น้องด้วยจดหมาย

มากกว่า 3-4 ครั้ง/เดือน	= 5 คะแนน
3-4 ครั้ง/เดือน	= 4 คะแนน
1-2 ครั้ง/เดือน	= 3 คะแนน
นานกว่านั้น	= 2 คะแนน
ไม่เคยเลย	= 1 คะแนน

กำหนดระดับการติดต่อกับสังคมภายนอก

1.00 - 1.49	หมายถึง ติดต่อน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายถึง ติดต่อน้อย
2.50 - 3.49	หมายถึง ติดต่อปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายถึง ติดต่อมาก
4.50 - 5.00	หมายถึง ติดต่อมากที่สุด

3.ทัศนคติวัดจากคะแนนรวมของการเปลี่ยนแปลงแต่ละข้อทั้ง 12 ข้อ

	(ทัศนคติเชิงบวก)	(ทัศนคติเชิงลบ)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 5 คะแนน	= 1 คะแนน
เห็นด้วย	= 4 คะแนน	= 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	= 3 คะแนน	= 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	= 2 คะแนน	= 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1 คะแนน	= 5 คะแนน

กำหนดระดับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

1.00 – 1.49	หมายถึง ทัศนคติเชิงลบมาก
1.50 – 2.49	หมายถึง ทัศนคติเชิงลบ
2.50 – 3.49	หมายถึง ทัศนคติเป็นกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง ทัศนคติเชิงบวก
4.50 – 5.00	หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกมาก

การวัดตัวแปรตาม

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัดจากผลบวกของการตอบแบบสอบถามตอนที่ 4 คะแนนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ให้คะแนนดังนี้

- การเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกาย, การกินอาหาร,การพูดภาษาไทย,การเปลี่ยนงาน, ความคิดเห็นต่อการมีบุตร,ให้หม้อที่อนามัยรักษาแทนวิธีดั้งเดิม,การไม่ไปหาคู่ที่ลานสาวกอด และการนับถือผี

เปลี่ยนมานานกว่า 10 ปีแล้ว	= 5 คะแนน	มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด
เปลี่ยนช่วง 6-10 ปี	= 4 คะแนน	มีการเปลี่ยนแปลงมาก
เปลี่ยนช่วง 4-5 ปี	= 3 คะแนน	มีการเปลี่ยนแปลงปานกลาง
เปลี่ยนช่วง 1-3 ปี	= 2 คะแนน	มีการเปลี่ยนแปลงน้อย
ยังไม่เปลี่ยนจนถึงปัจจุบัน	= 1 คะแนน	ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย

โดยมีเกณฑ์การแบ่งระดับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตออกเป็น 5 ระดับคือ

ระดับต่ำมาก	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงต่ำกว่า 1.50
ระดับต่ำ	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 1.50-2.49
ระดับปานกลาง	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 2.50-3.49
ระดับสูง	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 3.50-4.49
ระดับสูงมาก	หมายถึง มีค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 4.50-5.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นอาสาสมัครของหมู่บ้าน (อสม.) และเป็นชาวอาข่าที่มีความรู้สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้เป็นอย่างดี จำนวน 4 คน รวมเป็น 5 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เวลาประมาณ 4 สัปดาห์

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้มีการกำหนดวิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ปริมาณการรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และการติดต่อกับสังคมภายนอก โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และคะแนนเฉลี่ย แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยตารางแจกแจงความถี่

สูตรในการวิเคราะห์แบบร้อยละ มีดังนี้

$$P = \frac{X}{N} \times 100$$

P คือ ค่าร้อยละ

X คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามนั้น

N คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ใช้สถิติดังนี้คือ

2.1 การทดสอบสมมุติฐานข้อ 1,2,3,4,5,6 ใช้สถิติ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient ในการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

2.2 การทดสอบสมมุติฐานข้อ 7 ใช้สถิติ t-test และ ANOVA ในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความแตกต่าง

2.3 การทดสอบสมมุติฐานข้อ 8 ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตได้มากที่สุด

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสมบูรณ์และตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว นำไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อคำนวณค่าสถิติต่างๆที่ต้องการใช้ในการวิจัย